



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 361/2011-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. januára 2012 v zložení z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť Ľ. O., B., zastúpeného advokátkou JUDr. E. H., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 5/2004, postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 50/2006 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaniach vedených pod sp. zn. 2 Cdo 233/2007 a sp. zn. 2 Cdo 146/2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ľ. O. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 146/2010 porušené bolo.

2. Ľ. O. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Ľ. O. priznáva náhradu trov konania v sume 261,82 € (slovom dvestošesťdesiatjeden eur a osemdesiatdva centov), ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. E. H., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšku sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. apríla 2011 doručená sťažnosť Ľ. O. (ďalej len „sťažovateľ“) na postup Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 5/2004, Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 50/2006, ako aj na postup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 2 Cdo 233/2007 a sp. zn. 2 Cdo 146/2010, ktorými malo byť porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

2. Sťažovateľ uviedol, že 14. januára 2004 podal na okresnom súde návrh na zrušenie práva spoločného nájmu bytu. Konanie bolo vedené na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 5/2004 a boli vykonané spolu tri pojednávania, pričom na poslednom konanom

6. decembra 2005 bol vo veci vyhlásený rozsudok, ktorým návrh sťažovateľa zamietol a odporkyni Ing. E. O., bývalej manželke sťažovateľa, nepriznal náhradu trov konania. Písomné vyhotovenie rozsudku okresného súdu bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľa až 12. januára 2006. Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že konanie na okresnom súde trvalo 729 dní, teda 2 roky a 17 dní. Podľa sťažovateľa bolo toto konanie poznačené priet'ahmi, ktoré on nespôsobil, navyše nešlo o vec právne zložitú. Preto podľa sťažovateľa okresný súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 5/2004 porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Proti rozsudku okresného súdu zo 6. decembra 2005 podal sťažovateľ 26. januára 2006 odvolanie. Krajský súd o jeho odvolaní rozhodol rozsudkom sp. zn. 4 Co 50/2006 z 30. mája 2007, ktorým napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil tak, že zrušil právo spoločného nájmu bytu a za výlučného nájomcu bytu určil sťažovateľa. Odporkyni uložil povinnosť byt vypratať do 30 dní po zabezpečení náhradného bytu sťažovateľom. Zároveň uložil odporkyni povinnosť zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania. Sťažovateľ uviedol, že konanie pred krajským súdom trvalo 536 dní, teda 1 rok a 171 dní a podľa jeho názoru bolo obdobie od 28. júna 2006 (vyhotovenie predvolania na pojednávanie) do 30. mája 2007 (pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok krajského súdu) poznačené priet'ahmi. Preto aj krajský súd podľa sťažovateľa porušil v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 50/2006 jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Proti rozsudku krajského súdu z 30. mája 2007 podala odporkyňa 16. júla 2007 na okresnom súde dovolanie, o ktorom najvyšší súd rozhodol uznesením z 26. februára 2009 tak, že rozsudok krajského súdu z 30. mája 2007 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Konanie na najvyššom súde trvalo 1 rok a 135 dní, preto podľa sťažovateľa postupom najvyššieho súdu v tomto konaní bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uznesenie najvyššieho súdu o dovolaní odporkyne bolo právnej zástupkyňi sťažovateľa doručené krajským súdom až 22. januára 2010.

Pretože najvyšší súd uznesením z 26. februára 2009 zrušil rozsudok krajského súdu z 30. mája 2007 a vec mu vrátil na ďalšie konanie, krajský súd vec opätovne prerokoval. Toto v poradí druhé konanie na krajskom súde bolo vedené pod sp. zn. 4 Co 125/2009. Krajský súd vo veci rozhodol rozsudkom z 24. februára 2010, ktorým opakovane zmenil rozsudok okresného súdu sp. zn. 9 C 5/2004 zo 6. decembra 2005 tak, že zrušil právo spoločného nájmu bytu a za výlučného nájomcu bytu určil sťažovateľa. Odporkyňu uložil povinnosť byt vypratať do 30 dní po zabezpečení náhradného bytu sťažovateľom. Zároveň uložil odporkyňu povinnosť zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania k rukám jeho právnej zástupkyne. Konanie na krajskom súde pod sp. zn. 4 Co 125/2009 podľa sťažovateľa nevykazuje známky prietáhov, a preto ho ani v sťažnosti nenapadol.

3. Proti rozsudku krajského súdu z 24. februára 2010 podala odporkyňa na okresnom súde 11. mája 2010 opätovne dovolanie s tým, že zároveň požiadala o odklad vykonateľnosti rozsudku krajského súdu. Najvyššiemu súdu bol spis spolu s podaným dovolaním predložený z okresného súdu 25. júna 2010 a tento súd uznesením sp. zn. 2 Cdo 146/2010 z 28. júla 2010 odložil vykonateľnosť rozsudku krajského súdu z 24. februára 2010. Sťažovateľ poukázal na to, že od opätovného dovolania odporkyne do podania sťažnosti ústavnému súdu trvá konanie skoro 11 mesiacov s tým, že vo veci bol vykonaný iba jeden procesný úkon – odklad vykonateľnosti uznesením z 28. júla 2010. Sťažovateľ sa snažil domôcť nápravy podaním sťažnosti na prietahy predsedovi najvyššieho súdu z 18. júla 2011. Najvyšší súd preto aj v tomto konaní porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Sťažovateľ poukázal na to, že sa podaním návrhu domáhal vyriešenia sporu o to, ktorý z bývalých manželov má byť nájomcom predmetného bytu. Zároveň uviedol, že mu v konaní o rozvod manželstva s odporkyňou a o úpravu práv a povinností k maloletým deťom boli zverení obaja maloletí synovia do jeho osobnej starostlivosti, pretože u neho boli vytvorené lepšie podmienky na ich riadnu starostlivosť. Sťažovateľ sa dožaduje riešenia právnej neistoty týkajúcej sa ďalšieho užívania bytu, pričom tu ide aj o riešenie bytovej otázky jeho synov, ktorí boli v čase podania návrhu na okresný súd ešte maloletí.

Konanie trvá ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu vyše sedem rokov, čo je spôsobené postupom jednotlivých súdov konajúcich v rôznych stupňoch, ktorých konanie vykazuje výrazné znaky prietáhov v konaní. Sťažovateľ preto navrhol, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 5/2004, postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 50/2006, ako aj postupom najvyššieho súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 2 Cdo 233/2007 a sp. zn. 2 Cdo 146/2010 (ďalej len „napadnuté konania“) boli porušené jeho označené práva, a prikáže najvyššiemu súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 146/2010 konať bez zbytočných prietáhov. Zároveň sťažovateľ navrhol, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume, ktorú špecifikoval osobitne vo vzťahu k okresnému súdu (4 000 €), krajskému súdu (1 500 €) a najvyššiemu súdu (4 500 €), ako aj náhradu trov konania.

5. Ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie uznesením z 28. septembra 2011 si vyžiadal vyjadrenie k sťažnosti od každého súdu, proti ktorému sťažnosť smerovala, a zároveň požiadal o zaslanie príslušných spisov. Ústavný súd sa oboznámil s postupom a procesnými úkonmi, ktoré boli v napadnutých konaniach vykonané, posúdil ich dĺžku a ich (ne)primeranosť z ústavnoprávných hľadísk práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote a po udelenom súhlase účastníkov s upustením od ústneho pojednávania zistil, že sťažnosť sťažovateľa je v časti, v ktorej smeruje proti postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 5/2004, krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 50/2006 a postupu najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 233/2007 oneskorene podaná. Ústavný súd zároveň dospel k záveru, že sťažnosť je v časti, v ktorej smeruje proti postupu najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 146/2010, vzhľadom na celkovú dĺžku konania a opätovné prejednávanie dovolania dôvodná.

6. Podľa ustanovenia § 53 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia

opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 292/09). Podanie sťažnosti po uplynutí uvedenej lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako oneskorene podanej (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd už rozhodol, že v kontexte citovaného ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je v zásade „iným zásahom“ pre počítanie lehoty na včasnosť podania sťažnosti (I. ÚS 161/02, I. ÚS 6/03).

**K porušeniu práv sťažovateľa postupom okresného súdu
v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 5/2004 a postupom krajského súdu v konaní
vedenom pod sp. zn. 4 Co 125/2009**

V konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 5/2004 bol vydaný 6. decembra 2005 rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť 14. mája 2010 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 24. februára 2010, ktorým bol rozsudok okresného súdu zmenený. Tým bolo konanie na okresnom súde vo veci sp. zn. 9 C 5/2004 a na krajskom súde vo veci sp. zn. 4 Co 125/2009 právoplatne skončené. Sťažnosť bola ústavnému súde doručená až 12. apríla 2011, teda skoro rok po právoplatnom skončení konania na okresnom súde. Z uvedeného zároveň vyplýva, že sťažovateľ podal sťažnosť vo vzťahu k okresnému súde dávno po uplynutí zákonnej 2-mesačnej lehoty, čo je dôvodom na nevyhovenie sťažnosti (bod 4 výroku nálezu).

**K porušeniu práv sťažovateľa postupom krajského súdu
v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 50/2006**

V konaní vedenom na krajskom súde pod sp. zn. 4 Co 50/2006 rozhodol krajský súd rozsudkom z 30. mája 2007, ktorý bol právnej zástupkyňi sťažovateľa doručený 28. júna 2007. V tento deň zároveň rozsudok krajského súdu z 30. mája 2007 nadobudol aj právoplatnosť. Z uvedeného preto vyplýva, že sťažovateľ podal sťažnosť dávno po tom, čo

bolo konanie na krajskom súde právoplatne skončené, čo má za následok aj v tejto časti jej oneskorenosť.

K porušeniu práv sťažovateľa postupom najvyššieho súdu

7. Najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 233/2007 rozhodoval o dovolaní podanom odporkyňou proti rozsudku krajského súdu z 30. mája 2007, o ktorom rozhodol vo veci samej zrušujúcim uznesením z 26. februára 2009. Sťažovateľ podal sťažnosť ústavnému súdu aj v tejto časti oneskorene, pretože ju podal na poštovú prepravu až 8. apríla 2011.

Odporkyňa podala proti v poradí druhému rozsudku krajského súdu z 24. februára 2010 dovolanie na okresnom súde 11. mája 2010 s tým, že zároveň požiadala o odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorému najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Cdo 146/2010 z 28. júla 2010 vyhovel a ktoré bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľa 2. augusta 2010. Následne však najvyšší súd vo veci už nekonal, preto podal sťažovateľ 18. júla 2011 sťažnosť predsedovi najvyššiemu súdu na priet'ahy v napadnutom konaní. Predsedníčka občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu vo vyjadrení zo 6. septembra 2011 k sťažnosti uviedla, že by vec mala byť do konca roka 2011 skončená. Zároveň bol sťažovateľ ubezpečený, že vec bude sledovať z hľadiska jej vybavenia v primeranom čase. Z vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu z 8. decembra 2011, ktoré si ústavný súd zabezpečil na účely rozhodnutia o sťažnosti, vyplýva, že konanie vo veci vedenej pod sp. zn. 2 Cdo 146/2010 nebolo zatiaľ na dovolacom súde skončené.

8. Ústavný súd preto zistil, že opätovné dovolacie konanie na najvyššom súde trvalo ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu skoro 11 mesiacov a v čase rozhodovania ústavného súdu trvá už vyše 1 rok a 7 mesiacov, aj keď je pravda, že najvyšší súd rozhoduje o dovolaní, teda o mimoriadnom opravnom prostriedku, ktoré musí trvať istý čas. Na druhej strane sa tak deje po druhýkrát, teda opakovane, takže sa nemožno stotožniť s jeho doterajšou dĺžkou, najmä ak bolo dovolanie opakovane podané proti takému rozsudku krajského súdu, ktorý vo výroku zrušil právo spoločného nájmu k bytu účastníkov konania

a za výlučného nájomcu určil sťažovateľa. Možno preto predpokladať, že v doterajšom konaní ide o posúdenie podobných či súvisiacich tvrdení a argumentov, ktoré boli uplatnené aj v predošlom konaní o dovolaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 233/2007. Predmetom konania je pritom zrušenie spoločného nájmu bytu a určenie jeho ďalšieho užívateľa, teda otázka bývania ako jednej zo základných spoločenských potrieb občana, ktorému boli do osobnej starostlivosti zverení obaja v čase podania návrhu maloletí synovia, preto ide aj o riešenie otázky ich bývania. K právnej istote sťažovateľa neprispelo ani uznesenie z 28. júla 2010, ktorým najvyšší súd odložil vykonateľnosť rozsudku krajského súdu z 24. februára 2010, takže až do rozhodnutia o dovolaní si nemôže komplexne uplatňovať práva, ktoré mu z rozsudku krajského súdu z 24. februára 2010 vyplývajú. Z uvedeného dôvodu mal preto najvyšší súd konať urýchlene a bezprietáhovo, aby vec bola právoplatne ukončená, a tak nastolená právna istota týkajúca sa ďalšieho užívania predmetného bytu konkrétnym nájomcom, najmä ak konanie prebieha už vyše 8 rokov.

9. Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Po zohľadnení celkovej dĺžky konania a skutočnosti, že ide o vec opakovane prerokúvanú najvyšším súdom, dospel ústavný súd k názoru, že opätovné konanie pred najvyšším súdom prekračuje ústavou dané medze konať bez zbytočných prietáhov, resp. v primeranej lehote v zmysle uvedeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ namieta.

10. Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi dostáva konečné rozhodnutie vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou merítok celkovej spravodlivosti konania. Čím je tento časový

horizont dlhší, tým viac sa rozostrejú kontúry spravodlivosti ako v očiach priamych účastníkov konania, tak aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti a verejnej mienky. Celkovo sa tak oslabuje kredibilita štátnej moci a špecificky moci súdnej, ktorú zastrešuje práve najvyšší súd. Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, jeho súdne inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou na fungovanie legitímneho, demokratického a právneho štátu.

11. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol, že postupom najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov či v primeranej lehote v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých sa sťažovateľ domáhal (bod 1 výroku nálezu).

12. Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Sťažovateľ si v sťažnosti uplatnil vo vzťahu k najvyššiemu súdu ako primerané finančné zadosťučinenie sumu 4 500 €, z ktorej výšky považoval ústavný súd za primeranú, vzhľadom na povahu veci a celkovú dĺžku konania, sumu 1 500 € za ujmu, ktorú sťažovateľ zatiaľ utrpel (bod 2 výroku nálezu).

13. Napokon ústavný súd rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľa. S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v plnej požadovanej výške, teda 261,82 € (2 x 123,50 € za 2 úkony právnej služby; t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti, spolu 247 € a 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov po 7,41 €, spolu 261,82 €). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa [§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku] (bod 3 výroku nálezu).

14. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde, k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Peter Brňák.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2012